

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

МЕЛЬНИЧУК СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА

УДК 340.12(477)(0.064)

**ПРАВОВІ ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЙ СУЧАСНОЇ
ДЕРЖАВИ УКРАЇНА**

**12.00.01 – теорія та історія держави і права;
історія політичних і правових учень**

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора
юридичних наук**

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Національній академії внутрішніх справ,
Міністерство внутрішніх справ

Науковий консультант

доктор юридичних наук, професор

Луць Людмила Андріївна,

Львівський національний університет імені Івана Франка,
професор кафедри теорії та філософії права

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Бобровник Світлана Василівна,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
завідувач кафедри права та держави

доктор юридичних наук, професор

Бостан Сергій Костянтинович,

Національний університет «Запорізька політехніка»,
професор кафедри конституційного,
адміністративного та трудового права

доктор юридичних наук, професор

Лощихін Олександр Миколайович,

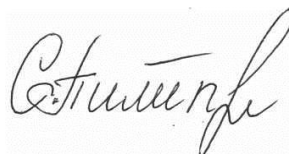
Міжрегіональна академія управління персоналом,
професор кафедри менеджменту,
Заслужений економіст України

Захист відбудеться «27» листопада 2019 р. о 11 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.007.04 у Національній академії внутрішніх справ за адресою: 03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національної академії внутрішніх справ за адресою: 03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1.

Автореферат розісланий «25» жовтня 2019 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

С.А. Пилипенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Глобалізаційні та інтеграційні процеси, які притаманні сучасному етапу розвитку людства є загальносвітовими й охоплюють всі сфери суспільного життя. Вони суттєво впливають як на зміну світопорядку в цілому, так і окремих держав, зокрема.

Функціонування і розвиток сучасної держави Україна, що відбувається під впливом цих процесів, спричиняє суттєві зміни в її параметрах: моделі, меті, основних властивостях, внутрішній будові, завданнях та функціях, а також правових формах їх реалізації. Модель розвитку сучасної держави Україна – демократична, правова, соціальна держава, закріплена в Конституції України й зумовлює її мету – забезпечення цілісності, управління та розвитку суспільства, а мета своєю чергою визначає її завдання й функції. Їх реалізація покладається на уповноважених суб'єктів у визначених державою правових формах, завдяки яким досягаються такі результати.

На нинішньому етапі розвитку сучасної держави Україна значний обсяг питань державотворення охоплено змінами: сформовано апарат держави відповідно до принципу розподілу влади, розформалізовано систему джерел права (в ній з'явилися нові джерела права – правові звичаї, нормативно-правові договори); реформуються судова, правоохоронна, управлінська сфери, які все більше набувають ознак виконавчо-регулятивної з надання публічних послуг; відбувається процес децентралізації; стають демократичнішими стандарти відбору на державні посади, посилюється євроінтеграційний напрям.

Разом з тим низка питань й надалі потребує належної наукової уваги та поглиблених реформаційних засобів, які б забезпечили поступ нашої держави згідно з європейськими й загальносвітовими правовими стандартами. Одним із них є сформована ще в ХХ столітті теорія функцій держави. Адже під впливом загальносвітових та національних процесів функції держави суттєво змінилися.

Слід зазначити, що вагомим науковим доробком становлення й розвитку теорії функцій держави є праці вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема: С. Бабаєва, О. Бермічевої, А. Глебова, О. Джураєвої, Л. Загайнова, Л. Каска, О. Лощикіна, І. Мотиля, В. Ортона, В. Петрова, А. Філіпса, Ф. Фукуями, М. Черноголовкіна та інших.

На певному етапі розвитку теорії функцій держави з'являються деякі наукові дослідження правових форм реалізації функцій держави. Значним внеском у формуванні теорії правових форм реалізації функцій держави стали праці як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, зокрема М. Байтіна, О. Безпалової, С. Бобровник, С. Бостана, М. Бухтеревої, О. Варич, В. Веклича, М. Головченка, С. Голунського, В. Горшенєва, Ю. Загуменної, О. Климентьєва, О. Клімова, Л. Луць, Ю. Марченко, В. Мельниченко, Л. Наливайко, П. Онопенка, І. Самощенко, М. Строговича, Р. Шай, О. Яременко та інших.

Разом з тим, поза увагою вітчизняної правової науки залишилися питання правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна, які потребують дослідження, не лише в контексті розвитку їх теорії, але й вітчизняного

державотворення відповідно до світових аналогів, та створення пізнавальної конструкції, що забезпечило б їх науковий аналіз як цілісного процесу, виявлення ознак, формулювання визначення понять, виокремлення критеріїв класифікації та диференціації на види, з'ясування видових особливостей, встановлення проблем функціонування й розвитку, а також правових засобів їх розв'язання та вдосконалення.

Все це і зумовлює актуальність теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дослідження здійснено відповідно до Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016-2020 рр., затверджених Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р., Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018-2020 рр., (рішення Вченої ради від 26 грудня 2017 р., протокол № 28/1). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Національної академії внутрішніх справ (протокол № 9 від 30 травня 2018 р.).

Мета і задачі дослідження. *Метою* дисертації є обґрунтування основних концептуальних положень щодо правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна як цілісного процесу.

Досягнення дослідницької мети зумовило необхідність вирішення таких *задач*:

- охарактеризувати стан досліджуваної проблеми;
- сформулювати пізнавальну конструкцію для дослідження правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна;
- встановити основні ознаки правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна, сформулювати визначення поняття й виокремити їх різновиди;
- виявити й охарактеризувати основні властивості правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна, сформулювати визначення поняття й виокремити її різновиди;
- з'ясувати особливості законотворчої, підзаконної правотворчої, нормативно-договірної правотворчої форм реалізації функцій сучасної держави Україна, удосконалити їх поняття;
- виявити й охарактеризувати основні властивості інтерпретаційно-правової форми реалізації функцій сучасної держави Україна, сформулювати визначення поняття;
- уточнити положення про правові позиції; удосконалити положення про інтерпретаційно-правові позиції Конституційного Суду України;
- виявити й охарактеризувати основні властивості правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна, сформулювати визначення поняття й виокремити її різновиди;
- з'ясувати особливості виконавчо-регулятивної, правоохоронної, судової, контрольної правозастосовних форм реалізації функцій сучасної держави Україна; удосконалити визначення їх понять;
- уточнити поняття правового моніторингу; обґрунтувати особливості моніторингу правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна;

поглибити знання про моніторинг правотворчої, інтерпретаційно-правової, правозастосовної форм реалізації функцій сучасної держави Україна;

– сформулювати основні концептуальні положення щодо правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна;

– розробити пропозицій щодо вдосконалення правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна.

Об'єктом дослідження є функції сучасної держави Україна.

Предметом дослідження є правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

Методи дослідження. З метою отримання найбільш достовірних наукових результатів у цьому дисертаційному дослідженні було використано методологічний інструментарій, що обумовлений його предметом.

Методологічною основою дослідження стали філософські, загальнонаукові концептуальні підходи, а також підходи та методи, які властиві сучасній правовій науці.

За допомогою *діалектичного* підходу були розглянуті правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна в їх розвитку та взаємодії, виявлені зміни, що відбулися в них (підрозділи 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4). Він обумовив застосування такого загальнонаукового підходу як *діяльнісний*, що дав змогу трактувати реалізацію функцій сучасної держави Україна через соціально значимі дії суб'єктів. Завдяки прийомам і засобам *структурно-функційного аналізу*, через структуру правової діяльності і взаємозв'язків між її елементами, охарактеризовано правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5).

В межах соціологічної методології застосовувався й *потребовий* підхід – були виявлені потреби та інтереси сучасної держави Україна через її завдання, на розв'язання яких спрямовані функції сучасної держави Україна (підрозділ 1.3).

Системний підхід використовувався для характеристики завдань і функцій сучасної держави Україна, а також правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна як цілісних явищ (підрозділи 1.3, 1.4).

В межах *синергетичного* підходу сучасна держава Україна характеризувалася як динамічна система, функції якої формуються під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх факторів (у сучасний період значною мірою зовнішніх), а також здійснюється вибір і створюється нова їх система за відповідних обставин (підрозділи 1.3, 1.4).

В роботі використані *положення концепцій демократичної, правової, соціальної держави*, які визначають модель сучасної держави Україна, що обумовлює зміст авторської дефініції «сучасна держава Україна» (підрозділ 1.3). А *положення нормативістського, соціологічного, природничого праворозуміння* покладені в основу понять, що формуються у межах предмету цього дисертаційного дослідження: правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна, правотворча, інтерпретаційно-правова, правозастосовна форми реалізації функцій сучасної держави Україна та інші (підрозділи 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5).

Весь процес дисертаційного дослідження супроводжували *логічні* прийоми (*аналіз, синтез, індукція, дедукція, абстрагування, узагальнення, аналогія, моделювання*), які дозволили уточнити чи сформулювати низку нових понять (підрозділи 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5). Використовувалися також і правила поділу поняття, зокрема класифікація (підрозділи 1.3, 1.4, 2.1, 4.1, 5.1).

У межах діяльній методології використовувався такий поняттєвий апарат: діяльність, дія, діяння, взаємодія, а також вчення про структуру, що дозволило охарактеризувати правову діяльність суб'єктів, яка є змістовою ознакою правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна та їх різновидів (підрозділи 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5).

Також застосовувалися прийоми системної методології – *функційні, факторні* та засоби – елементи, зв'язки, мета, ціле, цілісність (підрозділи 1.3, 1.4, 2.1, 4.1). Опрацювання інформації щодо явищ і процесів здійснювалося завдяки соціологічній методології, зокрема використанню такого прийому як *аналіз документів* (чинні джерела права, рішення Конституційного Суду України й інше) (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.2, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 5.2).

В дослідженні використовувалися прийоми і *правового прогнозування*, зокрема щодо встановлення правових засобів розв'язання в процесі реформування (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.2, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 5.1, 5.2) виявлених проблем, які визначалися завдяки моніторинговим програмам.

Важлива роль відводилася і спеціальним правовим методам. *Герменевтико-правовий* метод використовувався в процесі тлумачення джерел права. *Історико-правовий* (зокрема, генетичні та еволюційні прийоми) для поглиблення знань про еволюцію поглядів щодо функцій держави, правових форм реалізації функцій сучасної держави тощо (підрозділи 1.3, 1.4). Основні прийоми *формальної логіки* та інші прийоми *теоретичного рівня пізнання* (*формалізація, ідеалізація, сходження від абстрактного до конкретного*) дозволили забезпечити отримання реальних знань про правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна, виявити їх ознаки та видові особливості (підрозділи 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5).

Для належного наукового аналізу у межах цієї проблематики в ході дисертаційного дослідження здійснювалося уточнення загальнотеоретичного поняттєво-категоріального апарату, створювалися нові поняття, була сформована *пізнавальна конструкція* необхідна для дослідження правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна (підрозділи 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 5.1). Її створення стало теоретико-методологічним підґрунтям для досягнення мети дослідження і розв'язання поставлених завдань.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим у вітчизняній юридичній науці монографічним загальнотеоретичним дослідженням, в якому обґрунтовано основні концептуальні положення щодо правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна як цілісного процесу.

Наукову новизну складають положення, висновки та пропозиції, які відображають особистий внесок дисертанта у розв'язанні цієї проблеми, зокрема:

вперше:

– аргументовано потребу в створенні пізнавальної конструкції, яка є необхідною для дослідження правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна як цілісного процесу в контексті трансформації суспільства, що забезпечується системою правових засобів й містить такі складові: поняття сучасної держави Україна, її мети, яка обумовлена моделлю – демократичної, правової, соціальної держави; мета обумовлює завдання сучасної держави Україна, що опосередковують її функції, реалізація яких покладається на уповноважених суб'єктів і у визначеній державою правовій формі;

– встановлено основні ознаки правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна, на основі яких сформульовано визначення їх поняття як способу їх здійснення уповноваженими на правову діяльність суб'єктами, що спрямований на об'єктивацію функцій сучасної держави Україна у правових актах. За значущістю правової діяльності та особливостями її змісту виокремлено правотворчу, інтерпретаційно-правову, правозастосовну форми реалізації функцій сучасної держави Україна, які й забезпечують цілісність процесу реалізації функцій сучасної держави Україна;

– виявлено й охарактеризовано основні властивості правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна та сформульовано на їх основі визначення її поняття як діяльності правотворчих суб'єктів, що спрямована на об'єктивацію у джерелах права функцій сучасної держави Україна. За видовими особливостями змісту правотворчої діяльності виокремлено різновиди правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна: законотворчу, підзаконну, нормативно-договірну;

– встановлено й охарактеризовано основні властивості інтерпретаційно-правової форми реалізації функцій сучасної держави Україна й сформульовано на їх основі визначення її поняття як діяльності уповноважених суб'єктів, що спрямована на формування правил-роз'яснень щодо функцій сучасної держави Україна та їх об'єктивацію в інтерпретаційно-правових актах;

– виявлено й охарактеризовано основні властивості правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна, на основі яких сформульовано визначення її поняття як діяльності уповноважених суб'єктів, що спрямована на створення актів застосування права, в яких конкретизуються нормативно-правові приписи щодо функцій сучасної держави Україна. За видовими особливостями змісту правозастосовної діяльності у правозастосовній формі реалізації функцій сучасної держави Україна виокремлено виконавчо-регулятивну, правоохоронну, судову та контрольну;

– обґрунтовано, що необхідним засобом виявлення проблем правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна є постійний їх моніторинг. Виявлено особливості моніторингу правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна за метою та завданнями; сформульовано визначення поняття моніторингу правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна як

діяльності уповноважених суб'єктів, що здійснюється за допомогою засобів спостереження, аналізу, оцінки і спрямована на виявлення їх реального стану та вдосконалення. За особливостями змісту правової діяльності виокремлено моніторинг правотворчої, інтерпретаційно-правової, правозастосовної форм реалізації функцій сучасної держави Україна, який дозволив виявити проблеми та запропонувати їх розв'язання в процесі реформування;

– сформовано основні концептуальні положення щодо правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна;

– розроблено низку пропозицій щодо вдосконалення правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна;

удосконалено:

– поняття законотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна як діяльності органу законодавчої влади, що спрямована на об'єктивацію у законах функцій сучасної держави Україна; положення щодо її особливостей;

– положення щодо особливостей підзаконної правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна та її поняття як діяльності правотворчих суб'єктів, що спрямована на конкретизацію в підзаконних нормативно-правових актах об'єктивованих у законах функцій сучасної держави Україна;

– поняття нормативно-договірної правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна як діяльності декількох уповноважених суб'єктів, що спрямована на об'єктивацію функцій сучасної держави Україна в нормативно-правових договорах; положення щодо її особливостей;

– положення щодо особливостей міжнародної нормативно-договірної правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна та її поняття як діяльності уповноважених суб'єктів міжнародного права, що спрямована на об'єктивацію у міжнародних нормативно-правових договорах функцій сучасної держави Україна;

– поняття виконавчо-регулятивної правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна як діяльності уповноважених суб'єктів, що спрямована на виконання нормативно-правових приписів, в яких закріплені функції сучасної держави Україна, шляхом їх індивідуалізації у правозастосовних актах з метою створення належних умов для упорядкування суспільних відносин; положення щодо її особливостей;

– положення щодо особливостей правоохоронної правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна та її поняття як діяльності уповноважених суб'єктів, що спрямована на досягнення належного правопорядку шляхом протидії неправомірній поведінці через об'єктивацію індивідуально-правових приписів у правозастосовних актах, які забезпечують здійснення функцій сучасної держави Україна;

– поняття судової правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна як діяльності уповноважених суб'єктів, що спрямована на здійснення правосуддя шляхом розгляду і вирішення справи по суті,

індивідуалізацію та об'єктивацію функцій сучасної держави Україна в судових рішеннях; положення щодо її особливостей;

– положення щодо особливостей контрольної правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна та її поняття як діяльності уповноважених суб'єктів, що спрямована на виявлення відповідності діяльності підконтрольного суб'єкта визначеним у джерелах права параметрам через об'єктивацію індивідуально-правових приписів у правозастосовних актах, які забезпечують належне здійснення функцій сучасної держави Україна;

– поняття інтерпретаційно-правових позицій Конституційного Суду України як об'єктивно аргументованих інтерпретаційно-правових приписів, що мають формально-обов'язковий характер і забезпечують однотипне розуміння змісту норм Конституції України; положення щодо їх ознак;

дістало подальший розвиток:

– положення про завдання сучасної держави Україна як питання, що обумовлені її метою та потребують розв'язання в процесі реалізації функцій сучасної держави Україна;

– поняття функцій сучасної держави Україна як найбільш доцільного обсягу діяльності держави, що спрямована на розв'язання її завдань;

– поняття реалізації функцій сучасної держави Україна як здійснення уповноваженими суб'єктами (державними органами, її підприємствами, установами) правомірної фактичної діяльності держави, що спрямована на розв'язання її завдань;

– положення про правові позиції як об'єктивно аргументовані нормативно-, інтерпретаційно- та індивідуально-правові приписи, що об'єктивуються у відповідних правових актах;

– поняття правового моніторингу як діяльності уповноважених суб'єктів, що здійснюється за допомогою засобів спостереження, аналізу, оцінки і спрямована на виявлення реального стану правових явищ та процесів, а також їх вдосконалення;

– положення про особливості моніторингу правотворчої, інтерпретаційно-правової, правозастосовної форм реалізації функцій сучасної держави Україна.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що висновки і пропозиції, які містяться у дисертації, впроваджено та можуть бути використані:

– у науково-дослідній сфері – для подальшого наукового дослідження правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна; сучасної держави Україна в цілому; її правотворчої, інтерпретаційно-правової, правозастосовної діяльності; для використання в науково-дослідній роботі (акт впровадження Юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка від 14 березня 2019 року);

– в освітньому процесі – під час викладання навчальних дисциплін «Теорія держави», «Теорія права», «Теорія держави і права», «Судоустрій України», «Судова влада в Україні», «Прокуратура в системі органів державної влади», «Конституційне право України» (акти впровадження Юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

від 14 березня 2019 року; Національної академії внутрішніх справ від 5 квітня 2019 року);

– у процесі здійснення правотворчої, інтерпретаційно-правової, правозастосовної діяльності в контексті реалізації функцій сучасної держави Україна; в науково-аналітичній роботі, а також в процесі підготовки матеріалів конституційного провадження (акт впровадження Конституційного Суду України від 27 березня 2019 року).

Особистий внесок здобувача. Дисертація виконана здобувачем самостійно. Усі сформульовані висновки, положення, пропозиції є результатом особистих досліджень дисертанта. З метою аргументації окремих положень дослідження використовувалися праці інших учених, на які обов'язково зроблено посилання. Наукові положення дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук у дисертації не використовувалися.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і висновки дисертації апробовані автором під час її обговорення на засіданні кафедри теорії держави та права, а також міжкафедральному семінарі в Національній академії внутрішніх справ.

Основні положення та висновки дослідження оприлюднено на всеукраїнських й міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: «Вдосконалення виборчого законодавства в Україні: проблеми та перспективи» (м. Івано-Франківськ, 15 березня 2012 р.); «Наука та освіта 21 століття» (м. Івано-Франківськ, 24 травня 2012 р.); «Актуальні питання права та правової держави: наукова дискусія» (м. Київ, 11 грудня 2013 р.); «Особливості формування законодавства України: філософсько-правові, історичні та прикладні аспекти» (м. Івано-Франківськ, 6 березня 2014 р.); «Юридична наука та практика: виклики сучасності» (м. Київ, 17 вересня 2015 р.); «Українство: динаміка сенсів і вимірів національного буття» (м. Кривий Ріг, 9 листопада 2018 р.); «Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід» (м. Харків, 16-17 листопада 2018 р.); «Правові системи суспільства: сучасні проблеми та перспективи розвитку» (м. Львів, 16-17 листопада 2018 р.); «Новітні тенденції сучасної юридичної науки» (м. Дніпро, 30 листопада – 1 грудня 2018 р.); «Держава і право в умовах глобалізації: реалії та перспективи»: (Дніпро, 1-2 лютого 2019 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення і висновки, сформульовані в дисертації, відображено в одній монографії та 34 наукових публікаціях, серед яких 19 статей – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових з юридичних наук, 5 статей – у зарубіжних наукових періодичних виданнях, 10 тез доповідей оприлюднених на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях і круглих столах.

Структура та обсяг дисертації зумовлені поставленою метою та задачами дослідження. Дисертаційна робота складається з анотацій державною та англійською мовами, списку публікацій здобувача за темою дисертації, переліку умовних позначень, вступу, п'ятох розділів, що об'єднують сімнадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (961

найменування на 81 сторінці), двох додатків на 8 сторінках. Загальний обсяг рукопису 478 сторінок, з яких основного тексту 369 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** дисертації обґрунтовано вибір теми дослідження, визначено зв'язок з науковими програмами, планами, темами; сформульовано мету й завдання дослідження, виокремлено об'єкт, предмет дослідження, розкрито методологічну основу дослідження, вказано на положення наукової новизни одержаних результатів, обґрунтовано їх теоретичне і практичне значення, наведено відомості про особистий внесок здобувача, апробацію результатів дослідження та публікації автора, а також структуру та обсяг роботи.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні основи дослідження правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна» складається з чотирьох підрозділів, у яких висвітлено стан наукового опрацювання питань, що охоплені предметом цього дослідження та його методологію, аргументовано потребу в створенні пізнавальної конструкції правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна, охарактеризовано правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

У підрозділі 1.1. *«Стан наукового дослідження правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна»* здійснено аналіз основних наукових позицій вітчизняних та зарубіжних учених щодо правових форм реалізації функцій держави, правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна, їх розвитку.

Зазначено, що питання стосовно форм реалізації функцій держави, зокрема і правових, аналізувалися, в процесі формування теорії функцій держави та висвітлювалися у працях М. Байтіна, С. Голунського, Л. Загайнова, В. Петрова, І. Самощенко, М. Строговича, М. Черноголовкіна, В. Чхиквадзе та інших, а також сучасних роботах: М. Бухтеревої, Т. Калентьевої, Ю. Марченко, А. Новікова та інших. В них демонструється можливість використання правових засобів для розв'язання завдань і забезпечення здійснення функцій держави.

В західній юридичній літературі, зазвичай, аналізуються ті чи інші види правової діяльності, яка спрямована на впорядкування суспільних відносин, а питання правових форм реалізації функцій держави не були об'єктами окремих досліджень.

У вітчизняній юридичній науці деякі питання правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна аналізувалися у дисертаційних дослідженнях присвячених функціям держави, державному ладу тощо, зокрема: О. Бермічевої, О. Варич, О. Джураєвої, І. Мотиль, Л. Наливайко, О. Лощихіна, П. Онопенка та інших.

Зазначено, що в процесі формування теорії функцій держави вітчизняною й зарубіжною юридичною наукою були сформульовані поняття, зокрема: функцій держави, форм здійснення функцій держави; класифіковано форми реалізації функцій держави на правові та неправові; охарактеризовано окремі їх

різновиди та інше. Втім низка питань залишилася невирішеною, а саме: не виокремлено належні критерії класифікації, не розмежовано поняття діяльності держави та її органу, не розкривалася природа правових форм реалізації функцій держави як цілісного процесу та інше. В науковому обігу й до нині використовуються поняття, які сформульовані ще на початку становлення теорії функцій держави і вже не відповідають сучасним реаліям, потребують уточнення, оновлення.

У вітчизняній юридичній науці й до нині не сформована теорія правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна, яка є важливим науковим підґрунтям для забезпечення цілісного процесу реалізації функцій сучасної держави Україна, впорядкування відносин у цій сфері. Питання правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна як цілісного процесу, що забезпечується системою правових засобів і до тепер не були предметом спеціального монографічного наукового дослідження.

Підрозділ 1.2. «Методологія дисертаційного дослідження правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна» присвячено характеристиці підходів, методів та засобів використаних в процесі цього наукового аналізу, а саме філософських, загальнонаукових та спеціально-юридичних, які стали основою для дослідження правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна.

Зазначено, що діалектичний підхід став підґрунтям дисертаційного дослідження. Окрім нього було також застосовано діяльнісний (дав змогу трактувати реалізацію функцій сучасної держави Україна через соціально значимі дії суб'єктів), системний (використовувався для характеристики завдань і функцій сучасної держави Україна, а також правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна як цілісних явищ), синергетичний (сучасна держава Україна характеризувалася як динамічна система, функції якої формуються під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх, а також здійснюється вибір і створюється нова їх система за відповідних обставин) підходи.

Прийоми і засоби структурно-функційного аналізу, дали змогу характеризувати правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна

Положення нормативістського, соціологічного, природничого праворозуміння покладені в основу понять, що формуються у межах предмету цього дослідження.

Весь процес дисертаційного дослідження супроводжувався використанням логічних прийомів і засобів, а також правила поділу поняття, зокрема класифікація.

Застосовувалася й соціологічна методологія, зокрема такий прийом як аналіз документів (чинних джерел права, рішень Конституційного Суду України тощо), а також прийоми прогнозування, в тому числі й правового.

Герменевтико-правовий метод дозволив здійснювати тлумачення джерел права, а історико-правовий – поглибити знання про еволюцію поглядів щодо функцій держави, правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна. Основні прийоми формальної логіки та інші прийоми теоретичного рівня пізнання (формалізація, ідеалізація, сходження від абстрактного до

конкретного) дозволили забезпечити отримання реальних знань про правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна, виявити їх ознаки та видові особливості.

У підрозділі 1.3. «Пізнавальна конструкція дослідження правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна» аргументовано потребу в створенні пізнавальної конструкції, яка є необхідною для дослідження правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна як цілісного процесу в контексті трансформації суспільства, що забезпечується системою правових засобів.

В основі такої конструкції є розуміння сучасної держави Україна та її параметрів: моделі, мети, обумовленості ними завдань та функцій сучасної держави Україна, їх реалізації уповноваженими суб'єктами та здійснюваності й цілісності цього процесу в правових формах реалізації функцій сучасної держави Україна.

В процесі формування цієї конструкції з'ясовано зміст моделі, завдань та функцій сучасної держави Україна, які зафіксовані, насамперед, в Конституції та законах України. Було уточнено низку понять та створені нові, зокрема: сучасної держави Україна, завдань сучасної держави Україна, функцій сучасної держави Україна, реалізації функцій сучасної держави Україна.

В основу подальшого дослідження було покладено класифікацію функцій сучасної держави Україна за таким критерієм як завдання та предметна спрямованість, який дав змогу виокремити функції актуальні для сучасної держави Україна, та такі, що забезпечуватимуть стабільність її розвитку. Ця конструкція дозволила не тільки належно охарактеризувати правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна, а й запропонувати реальні кроки в практиці вітчизняного державотворення.

Підрозділ 1.4. «Загальнотеоретична характеристика правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна» присвячено аналізу правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна, та наукових позицій щодо цієї проблематики. З'ясовано, що ці питання є малодослідженими, а в Україні відсутнє їх опрацювання в спеціальних монографічних дослідженнях. Висловлено міркування про потребу глибокого наукового їх аналізу й виявлення нових властивостей в контексті сучасних суспільних змін.

З'ясовано, що у правовій науці використовуються два основних підходи до розуміння правових форм реалізації функцій держави по-перше, як специфічних видів державної діяльності; по-друге як однорідної за своїми зовнішніми ознаками діяльності державних органів, що пов'язана з виданням правових актів і тягне за собою правові наслідки. Такі підходи притаманні й сучасному науковому обігу, хоча вони вже не відображають закономірностей правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна в контексті суспільних змін.

В ході аналізу правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна було встановлено їх основні ознаки, на підставі яких сформульовано визначення поняття, за яким вони розуміються як спосіб їх здійснення

уповноваженими на правову діяльність суб'єктами, що спрямований на об'єктивацію функцій сучасної держави Україна у правових актах.

Наголошено на важливості класифікації правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна, що дозволить поглибити знання про них, виявити їх видові особливості, охарактеризувати реалізацію функцій сучасної держави Україна як цілісного процесу, що здійснюється завдяки правовим засобам, а також на виборі об'єктивних критеріїв класифікації, якими можуть бути, насамперед, основні ознаки правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна. Зокрема, в межах цього дослідження за значущістю правової діяльності та особливостями її змісту виокремлено правотворчу, інтерпретаційно-правову, правозастосовну форми реалізації функцій сучасної держави Україна, які й забезпечують цілісність процесу здійснення державних функцій в контексті трансформації суспільства.

Розділ 2 «Правотворча форма реалізації функцій сучасної держави Україна» охоплює чотири підрозділи, в яких виявлено й охарактеризовано основні властивості правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна, з'ясовано особливості законотворчої, підзаконної, нормативно-договірної правотворчих форм реалізації функцій сучасної держави Україна.

У підрозділі 2.1. *«Загальнотеоретична характеристика правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна»* здійснено аналіз правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна та наукових позицій щодо цієї проблематики. Встановлено, що вона є різновидом правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна, а її змістом є правотворча діяльність.

Для належного аналізу правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна було уточнено поняття правотворчої діяльності як діяльності уповноважених суб'єктів, що спрямована, насамперед на створення та об'єктивацію нормативно-правових приписів у джерелах права. Зазначено, що в Україні використовуються такі її види як законотворчість, підзаконна, нормативно-договірна (зокрема й щодо укладення міжнародних договорів України) правотворчість.

З'ясовано, що правотворча форма реалізації функцій сучасної держави Україна, здійснюється суб'єктами, правотворчі повноваження яких закріплені в джерелах права, де визначений і процедурний порядок здійснення.

Доведено, що її призначенням є об'єктивація функцій сучасної держави Україна у джерелах права, зокрема у законах, підзаконних нормативно-правових актах, а серед нормативно-правових договорів – міжнародних договорах.

На основі виокремлених ознак сформульовано визначення поняття правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

За видовими особливостями змісту правотворчої діяльності виокремлено такі різновиди правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна як законотворча, підзаконна, нормативно-договірна.

Ці різновиди є найбільш витребуваними в сучасних умовах та відображають цілісність правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

В процесі дослідження правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна виявлено низку проблем її здійснення, зокрема відсутність методики пізнання змісту функцій держави, з точки зору виявлення правотворчого інтересу, й їх об'єктивації в юридичній формі та інші.

Підрозділ 2.2. «Особливості законотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна» присвячено характеристиці законотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

В цьому підрозділі проаналізовано наукові точки зору щодо розуміння законотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна, виявлено її особливості з врахуванням сучасних державотворчих процесів.

Встановлено, що законотворча форма реалізації функцій сучасної держави Україна є різновидом правотворчої форми, а її змістом є законотворча діяльність, уточнене в роботі поняття якої дало змогу її розуміти як діяльність органу законодавчої влади, яка спрямована на створення (об'єктивацію), зміну, припинення нормативно-правових приписів зафіксованих в законах.

З'ясовано, що суб'єктом здійснення законотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна є Верховна Рада України, яка діє в межах повноважень та за встановленою процедурою, що закріплені в Конституції й законах України.

Констатовано, що законотворча форма реалізації функцій сучасної держави Україна спрямована на об'єктивацію функцій сучасної держави Україна в законах.

Аналіз реалізації конкретних функцій сучасної держави Україна у законотворчій формі засвідчив те, що Конституція та закони України є найбільш витребуваними формами об'єктивації функцій сучасної держави Україна, а також гарантією їх належної реалізації за умов відсутності різноманітних деформацій, які можуть блокувати їх.

На підставі виявлених особливостей, сформульовано визначення поняття законотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

В ході дослідження законотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна було виявлено й низку проблем у її здійсненні, зокрема безсистемність у законотворчій діяльності, яка призводить до створення великої кількості законів та інші.

У підрозділі 2.3. «Особливості підзаконної правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна» охарактеризовано підзаконну правотворчу форму реалізації функцій сучасної держави Україна, та виявлено її особливості з врахуванням суспільних змін, а також проаналізовано наукові підходи щодо її розуміння.

Встановлено, що підзаконна правотворча форма реалізації функцій сучасної держави Україна є різновидом правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна, а її змістом є підзаконна правотворча діяльність, уточнене в роботі поняття якої дозволило її розуміти як діяльність

правотворчих суб'єктів, що спрямована на конкретизацію законів у підзаконних правотворчих актах.

З'ясовано, що підзаконна правотворча форма реалізації функцій сучасної держави Україна здійснюється широким колом суб'єктів. Їх повноваження закріплені у джерелах права, як і процедурний порядок здійснення підзаконної правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

Встановлено, що така форма спрямована на конкретизацію в підзаконних нормативно-правових актах об'єктивованих у законах функцій сучасної держави Україна.

Виявлені в ході дослідження особливості підзаконної правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна дозволили сформулювати визначення її поняття.

Аналіз реалізації конкретних функцій сучасної держави Україна в цій формі, свідчить про недостатню їх конкретизацію у системі підзаконних нормативно-правових актів, а значна їх кількість інколи призводить до підміни закону. Окрім цього, в роботі виявлено й інші проблеми здійснення підзаконної правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

Підрозділ 2.4. «Особливості нормативно-договірної правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна» присвячено характеристиці нормативно-договірної правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна, зокрема й щодо укладання міжнародних договорів України, а також аналізу наукових праць з цієї проблематики.

Зазначено, що нормативно-договірній формі реалізації функцій сучасної держави Україна приділяється недостатня увага, і ці питання потребують спеціальних монографічних досліджень.

Встановлено, що нормативно-договірна форма є різновидом правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна, а її змістом є нормативно-договірна правотворча діяльність, уточнене в роботі поняття якої дозволило її розуміти як діяльність декількох уповноважених суб'єктів, що спрямована на створення нормативно-правових приписів та їх об'єктивацію в нормативно-правових договорах.

В Україні серед різновидів нормативно-договірної правотворчої діяльності найбільш витребуваною є діяльність щодо укладання міжнародних і колективних договорів, а до прийняття Конституції України 1996 року застосовувалася і конституційно-договірна.

З'ясовано, що нормативно-договірна правотворча форма реалізації функцій сучасної держави Україна здійснюється декількома уповноваженими на цю діяльність суб'єктами, повноваження яких закріплені в джерелах права, як і її процедурний порядок.

Вона спрямована на об'єктивацію функцій сучасної держави Україна в нормативно-правових договорах (зокрема, міжнародних).

На підставі виявлених особливостей сформульовано визначення поняття нормативно-договірної правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

Встановлено, що для об'єктивації функцій держави використовується лише такий її різновид як міжнародна нормативно-договірна правотворча форма реалізації функцій сучасної держави Україна, змістом якої є міжнародна нормативно-договірна правотворча діяльність. В роботі було уточнено її поняття – це діяльність суб'єктів міжнародного права, що спрямована на створення та об'єктивацію нормативно-правових приписів у міжнародних нормативно-правових договорах.

Встановлено, що міжнародна нормативно-договірна правотворча форма реалізації функцій сучасної держави Україна здійснюється суб'єктами, повноваження яких закріплені в міжнародних та вітчизняних джерелах права, як і її процедурний порядок.

Акцентовано увагу на теоретичній та практичній значимості питань щодо міжнародних нормативно-правових договорів як форми об'єктивації функцій сучасної держави Україна, особливо в теперішніх умовах, коли компроміс досягнутий в ході договірної правотворчості є способом розв'язання багатьох питань.

На підставі виявлених особливостей сформульовано визначення поняття міжнародної нормативно-договірної правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна

Водночас, в процесі дослідження нормативно-договірної правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна виявлено й проблеми її здійснення.

Розділ 3 «Інтерпретаційно-правова форма реалізації функцій сучасної держави Україна» складається з двох підрозділів, в яких розглядається інтерпретаційно-правова форма реалізації функцій сучасної держави Україна та роль інтерпретаційно-правових позицій Конституційного Суду України в створенні належних умов реалізації функцій сучасної держави Україна.

У підрозділі 3.1. *«Загальнотеоретична характеристика інтерпретаційно-правової форми реалізації функцій сучасної держави Україна»* проаналізовано інтерпретаційно-правову форму реалізації функцій сучасної держави Україна та наукові підходи до її розуміння.

Встановлено, що інтерпретаційно-правова форма реалізації функцій сучасної держави Україна є різновидом правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна, а її змістом є інтерпретаційно-правова діяльність, уточнене в роботі поняття якої дало змогу її розуміти як діяльність уповноважених суб'єктів, що спрямована на формування правил-роз'яснень щодо змісту норм та принципів права, які об'єктивуються в інтерпретаційно-правових актах.

Виявлено, що інтерпретаційно-правова форма реалізації функцій сучасної держави Україна здійснюється суб'єктами, повноваження яких, і процедурний порядок її здійснення, закріплені в джерелах права. Такі повноваження в Україні покладені на Конституційний Суд України щодо офіційного тлумачення норм Конституції України. Визначено важливість інтерпретаційно-правової діяльності (офіційного тлумачення) Конституційного Суду України

щодо функцій сучасної держави Україна, який нині в Україні є єдиним суб'єктом уповноваженим тлумачити норми Конституції України.

Встановлено, що інтерпретаційно-правова форма реалізації функцій сучасної держави Україна спрямована на формування правил-роз'яснень щодо функцій сучасної держави Україна та їх об'єктивацію в інтерпретаційно-правових актах.

На основі виявлених ознак сформульовано визначення поняття інтерпретаційно-правової форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

В процесі дослідження було виявлено й низку проблем здійснення інтерпретаційно-правової форми реалізації функцій сучасної держави Україна, зокрема відсутність легалізованого поняття інтерпретаційно-правової діяльності; технології з офіційного тлумачення та інші.

Підрозділ 3.2. «Роль інтерпретаційно-правових позицій Конституційного Суду України в створенні належних умов реалізації функцій сучасної держави Україна» присвячено характеристиці інтерпретаційно-правових позицій Конституційного Суду України та їх ролі у створенні належних умов реалізації функцій сучасної держави Україна.

Зазначено, що у юридичній літературі поняття правових позицій залишається дискусійним і до теперішнього часу, а тому потребує уточнення з метою проведення належного аналізу інтерпретаційно-правової форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

Уточнено загальне поняття правових позицій як об'єктивно аргументованих нормативно-, інтерпретаційно- та індивідуально-правових приписів, що об'єктивуються у відповідних правових актах. Таке поняття є важливим для з'ясування інтерпретаційно-правових позицій, що формуються в інтерпретаційно-правових актах.

Встановлено співвідношення понять «правові позиції», «юридичні позиції» (яке зафіксовано в Законі України «Про Конституційний Суд України») та наголошено на доцільності використання поняття «інтерпретаційно-правові позиції». Уточнено поняття «інтерпретаційно-правових позицій Конституційного Суду України» як об'єктивно аргументованих інтерпретаційно-правових приписів, що мають формально-обов'язковий характер і забезпечують однотипне розуміння змісту норм Конституції України.

Акцентовано увагу на тому, що звуження інтерпретаційно-правової діяльності Конституційного Суду України щодо тлумачення лише норм Конституції України не створює належних умов для офіційного тлумачення функцій сучасної держави Україна, які фіксуються і в законах України, а загальний, абстрактний характер яких вимагає інтерпретації їх норм.

У підрозділі висвітлено питання щодо проблем, які виникають при формуванні та застосуванні інтерпретаційно-правових позицій Конституційного Суду України, зокрема: відсутність легалізованого поняття інтерпретаційно-правова позиція (що створює умови для різнобою в його розумінні); порядку застосування тих позицій, які були розвинуті чи конкретизовані, змінені в наступних актах Суду.

Розділ 4 «Правозастосовна форма реалізації функцій сучасної держави Україна» складається з п'ятьох підрозділів, в яких розглянуто правозастосовну форму реалізації функцій сучасної держави Україна та виявлено особливості її різновидів, а саме: виконавчо-регулятивної, правоохоронної, судової та контрольної.

У підрозділі 4.1. *«Загальнотеоретична характеристика правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна»* проаналізовано правозастосовну форму реалізації функцій сучасної держави Україна, та позиції виражені в юридичній літературі щодо неї; висловлено думку про потребу її дослідження та виявлення нових властивостей у зв'язку зі змінами в сучасному суспільстві.

Встановлено, що правозастосовна форма реалізації функцій сучасної держави Україна є різновидом правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна, а її змістом є правозастосовна діяльність, уточнене в роботі поняття якої дозволило її розуміти як діяльність уповноважених суб'єктів, що спрямована на індивідуалізацію нормативно-правових приписів та їх об'єктивацію у правозастосовних актах, з метою створення передумов для їх реалізації.

Обґрунтовано, що правозастосовна форма реалізації функцій сучасної держави Україна здійснюється широким колом суб'єктів, повноваження яких закріплені у джерелах права, як і процедурний порядок її здійснення.

Встановлено, що правозастосовна форма реалізації функцій сучасної держави Україна спрямована на індивідуалізацію та об'єктивацію функцій сучасної держави Україна в правозастосовних актах.

На основі виокремлених ознак сформульовано визначення поняття правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

Зазначено, що призначенням цієї форми є створення належних умов для ефективної реалізації функцій сучасної держави Україна. Втім формування таких умов є специфічним для кожного виду правозастосовної форми.

За видовими особливостями змісту правозастосовної діяльності виокремлено такі різновиди правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна: виконавчо-регулятивну, правоохоронну, судову та контрольну. Вони є найбільш витребуваними в сучасних умовах, та в цілому відображають цілісність правозастосовної форми.

В процесі дослідження виявлено проблеми здійснення правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

Підрозділ 4.2. *«Особливості виконавчо-регулятивної правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна»* присвячено аналізу наукових підходів до розуміння такого різновиду правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна як виконавчо-регулятивна, її дослідженню та виявленню особливостей зважаючи на зміни, які відбуваються у сучасній державі Україна.

Встановлено, що виконавчо-регулятивна форма є різновидом правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна, а її змістом є виконавчо-регулятивна правозастосовна діяльність, уточнене поняття

якої дозволило розуміти її як діяльність уповноважених суб'єктів, що спрямована на створення умов необхідних для впорядкування суспільних відносин шляхом виконання нормативно-правових приписів через їх індивідуалізацію в правозастосовних актах.

Встановлено, що виконавчо-регулятивна правозастосовна форма реалізації функцій сучасної держави Україна здійснюється широким колом суб'єктів, повноваження яких закріплені в джерелах права, як і особливий процедурний порядок її здійснення.

З'ясовано, що специфікою цієї форми є спрямованість діяльності уповноважених суб'єктів на виконання нормативно-правових приписів, в яких закріплені функції сучасної держави Україна, шляхом їх індивідуалізації та об'єктивації у правозастосовних актах.

На підставі особливостей сформульовано визначення поняття виконавчо-регулятивної форми реалізації функцій сучасної держави Україна. В підрозділі проаналізовано й реалізацію конкретних функцій сучасної держави у виконавчо-регулятивній правозастосовній формі, а також виявлено проблеми її здійснення, зокрема відсутність переліку суб'єктів уповноважених на реалізацію функцій держави та їх чітких й вичерпних повноважень й інші.

У підрозділі 4.3. «*Особливості правоохоронної правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна*» проаналізовано позиції щодо правоохоронної правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна, які склалися в юридичній літературі. Акцентовано увагу на дискусійності цієї проблематики, а також необхідності врахування при її характеристиці змін зумовлених державотворчими процесами.

Охарактеризовано правоохоронну правозастосовну форму реалізації функцій сучасної держави Україна та встановлено, що вона є різновидом правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна, а її змістом є правоохоронна правозастосовна діяльність. Уточнено поняття цієї діяльності, під якою в роботі розуміється діяльність уповноважених суб'єктів, що спрямована на досягнення належного правопорядку шляхом протидії неправомірній поведінці та захисту інтересів учасників суспільних відносин через їх індивідуалізацію в правозастосовних актах.

З'ясовано, що правоохоронна правозастосовна форма реалізації функцій сучасної держави Україна здійснюється суб'єктами, повноваження яких закріплені в джерелах права. Встановлено, що процедурний порядок правоохоронної правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна має свої особливості, які притаманні кожному її підвиду і, як правило є регламентованим.

Доведено, що правоохоронна правозастосовна форма реалізації функцій сучасної держави Україна спрямована на об'єктивацію індивідуально-правових приписів у правозастосовних актах що забезпечують належну реалізацію функцій сучасної держави Україна.

На підставі виявлених особливостей сформульовано визначення поняття правоохоронної правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

Проаналізовано й реалізацію конкретних функцій сучасної держави Україна у цій формі та виявлено проблеми її здійснення: відсутність легалізованої конструкції правоохоронної правозастосовної діяльності; чіткого розмежування повноважень суб'єктів та інші.

Підрозділ 4.4. «Особливості судової правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна» присвячено характеристиці судової правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна та виявленню її особливостей, аналізу наукових підходів до її розуміння.

В процесі дослідження встановлено, що судова правозастосовна форма реалізації функцій сучасної держави Україна є різновидом правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна, а її змістом є судова правозастосовна діяльність. Уточнено поняття цієї діяльності, під якою в роботі розуміється діяльність уповноважених суб'єктів, що спрямована на здійснення правосуддя шляхом розгляду і вирішення справи по суті, та створення й об'єктивацію індивідуально-правових приписів у судових рішеннях.

З'ясовано, що судова правозастосовна форма реалізації функцій сучасної держави Україна здійснюється уповноваженими на цю діяльність суб'єктами – судьями, які діють на підставі повноважень закріплених в Конституції й законах України. Процедурний порядок судової правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна закріплений в процесуальних законах і має видові особливості.

Констатовано, що судова правозастосовна форма реалізації функцій сучасної держави Україна спрямована на створення й об'єктивацію індивідуально-правових приписів в судових рішеннях, що забезпечують належну реалізацію функцій сучасної держави Україна.

На підставі зазначених особливостей сформульовано визначення поняття судової правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

В роботі проаналізовано й реалізацію конкретних функцій сучасної держави Україна у цій формі та виявлено низку проблем в процесі її здійснення, зокрема застосування вузького кола засобів юридичної аргументації та інші.

У підрозділі 4.5. «Особливості контрольної правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна» проаналізовано контрольну правозастосовну форму реалізації функцій сучасної держави Україна, а також позиції висловлені в юридичній літературі щодо її розуміння.

В ході дослідження виявлено її особливості, зокрема встановлено, що вона є різновидом правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна, а її змістом є контрольна правозастосовна діяльність, уточнене поняття якої дозволяє її розуміти як діяльність суб'єктів уповноважених на виявлення відповідності діяльності підконтрольного суб'єкта визначеним у джерелах права параметрам та формування й об'єктивацію індивідуально-правових приписів в правозастосовних актах.

З'ясовано, що контрольна правозастосовна форма реалізації функцій сучасної держави Україна здійснюється суб'єктами, повноваження яких закріплені в джерелах права, як і процедурний порядок її здійснення. Цей

порядок має свої особливості, які притаманні кожному підвиду контрольної правозастосовної діяльності.

Встановлено, що контрольна правозастосовна форма реалізації функцій сучасної держави Україна спрямована на формування та об'єктивацію індивідуально-правових приписів рекомендаційного характеру у правозастосовних актах, що забезпечують належну реалізацію функцій сучасної держави Україна.

На основі виявлених особливостей сформульовано визначення поняття контрольної правозастосовної форми реалізації функції сучасної держави Україна.

В роботі проаналізовано й реалізацію конкретних функцій сучасної держави Україна та виявлено проблеми її здійснення, зокрема відсутність переліку кола суб'єктів з чіткими повноваженнями; прозорих процедур здійснення контролю та інші.

Розділ 5 «Основні засоби вдосконалення правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна» складається з двох підрозділів, в яких висвітлено питання моніторингу правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна й правових засобів розв'язання проблем, що виявлені в процесі реформування правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна.

У підрозділі 5.1. «Моніторинг правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна» охарактеризовано правовий моніторинг, який дозволяє виявляти реальний стан здійснення правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна.

Моніторинг правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна розглядається як діяльність уповноважених суб'єктів, яка здійснюється за допомогою засобів спостереження, аналізу, оцінки і спрямована на виявлення реального їх стану та вдосконалення.

За особливостями змісту правової діяльності у роботі виокремлено моніторинг правотворчої, інтерпретаційно-правової, правозастосовної форм реалізації функцій сучасної держави Україна. Особливості цих різновидів виявлялися, насамперед, через їх мету. Зазначено, що метою моніторингу правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна є встановлення реального стану їх об'єктивації у джерелах права, а моніторингу інтерпретаційно-правової форми реалізації функцій сучасної держави Україна – встановлення значимості інтерпретаційно-правового припису та правильності формування правила-роз'яснення змісту норми права, що є необхідним для належної їх реалізації. Метою ж моніторингу правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна – встановлення реального стану їх індивідуалізації для створення належних умов реалізації.

Моніторинг правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна в цілому, є необхідним засобом виявлення їх реального стану, забезпечення цілісності процесу реалізації функцій сучасної держави Україна, вдосконалення, й має здійснюватися постійно.

Підрозділ 5.2. «Реформування правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна» присвячено характеристиці правових засобів розв'язання проблем, що виявлені в процесі здійснення правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна, їх реформуванню.

В роботі розкривається розуміння правового реформування як системного процесу спрямованого на зміну, удосконалення правових явищ.

Зазначено, що правове реформування має бути обґрунтованим, послідовним й закінченим процесом, а правова реформа – цілісною.

Встановлено, що реформаційні зміни, хоча і притаманні всім правовим формам реалізації функцій сучасної держави Україна, проте, доволі часто, супроводжуються деформаціями.

Наголошено на потребі вдосконалення правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна, запропоновано конкретні його засоби, зокрема і внесення змін до низки законів України. Акцентовано увагу на необхідності наукових досліджень проблем правотворчої, інтерпретаційно-правової, правозастосовної діяльності; уточнення низки понять чи правових конструкцій у цій сфері, які б відповідали сучасним реаліям.

ВИСНОВКИ

У дисертації вирішено важливу наукову проблему, що полягає в обґрунтуванні основних концептуальних положень щодо правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна як цілісного процесу.

1. Теорія правових форм реалізації функцій держави в юридичній науці належно не сформована й до нині. Ці проблеми залишаються дискусійними та малодослідженими, а їх аналіз здійснюється фрагментарно. Питання правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна як цілісного процесу, що забезпечують розв'язання завдань держави Україна правовими засобами, залишаються поза увагою вітчизняної юридичної науки.

2. З метою належного аналізу правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна та у зв'язку з необхідністю приведення поняттєво-категоріального апарату у відповідність з сучасними реаліями, було уточнено низку понять чи сформульовано нові.

Аргументовано потребу в створенні пізнавальної конструкції для дослідження правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна як цілісного процесу в контексті трансформації суспільства, що забезпечується системою правових засобів:

– в її основі є розуміння сучасної держави Україна, якій притаманні такі основні ознаки: вона є соціальною публічною інституцією, яка наділена владними повноваженнями для досягнення мети; її метою є забезпечення цілісності, управління та розвитку суспільства; поширює владу на людей, які проживають на її території; має апарат держави, на який покладається здійснення обумовлених метою завдань в процесі реалізації її функцій; має систему правових засобів, необхідних для досягнення мети; здійснює управління справами суспільства і узгоджує інтереси соціальних груп; володіє

суверенітетом для належного здійснення як внутрішніх, так і зовнішніх завдань, реалізації своїх функцій. На їх підставі сформульовано визначення поняття сучасної держави Україна як соціальної публічної інституції, яка забезпечує цілісність, управління та розвиток суспільства в процесі реалізації її функцій;

– метою сучасної держави Україна є забезпечення цілісності, управління і розвитку суспільства;

– її обумовлює конституційна модель – демократична, правова, соціальна держава;

– мета обумовлює завдання сучасної держави Україна. Уточнено ознаки завдань сучасної держави Україна: це питання, які потребують розв'язання для досягнення мети; вони відображають основні ознаки держави, які формуються під впливом моделі її розвитку; визначають обсяг діяльності держави необхідний для досягнення мети в конкретних умовах; формуються під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх факторів; обумовлюють зміст (предметну спрямованість) та обсяг повноважень державних органів, діяльність яких має бути пов'язана із вирішенням завдань; обумовлюють коло способів та засобів їх розв'язання; обумовлюють зміст та обсяг функцій держави. На їх підставі сформульовано визначення поняття завдань сучасної держави Україна як питань, що обумовлені її метою та потребують розв'язання в процесі реалізації функцій сучасної держави Україна;

– з'ясовано, що завдання сучасної держави Україна закріплені, насамперед, в Конституції України;

– встановлено, що завдання зумовлюють функції сучасної держави Україна, які характеризуються такими ознаками, а саме: це обсяг діяльності держави необхідний для вирішення завдань та досягнення мети держави; діяльність, що обумовлена завданнями та метою держави; визначає її предметну спрямованість у відповідних межах; визначає частку способів та засобів розв'язання конкретних завдань; обумовлює форму їх реалізації. На підставі цих ознак сформульовано визначення поняття функцій сучасної держави Україна як найбільш доцільного обсягу діяльності держави, що спрямована на розв'язання її завдань;

– їх реалізація покладається на уповноважених суб'єктів. Уточнено ознаки реалізації функцій сучасної держави Україна: є правомірною фактичною діяльністю щодо здійснення функцій сучасної держави Україна; здійснюється уповноваженими на цю діяльність суб'єктами (державними органами, її підприємствами, установами); є визначеним обсягом діяльності державних органів, її підприємств, установ, що спрямована на розв'язання завдань сучасної держави Україна; здійснюється у визначених чинними джерелами права межах і формах, зокрема правотворчій, інтерпретаційно-правовій, правозастосовній. На цій підставі сформульовано визначення поняття реалізації функцій сучасної держави Україна як здійснення уповноваженими суб'єктами (державними органами, її підприємствами, установами) правомірної фактичної діяльності держави, що спрямована на розв'язання її завдань. Вона здійснюється у визначених державою правових формах.

3. Встановлено основні ознаки правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна, а саме: вони є способом здійснення функцій сучасної держави Україна; є значущою правовою діяльністю, що забезпечує цілісний процес реалізації функцій сучасної держави Україна; основними їх компонентами є правотворення, правоінтерпретація, правозастосування, для яких характерний особливий зміст; здійснюється уповноваженими суб'єктами (органами держави, її підприємствами, установами); мають чітко визначений процедурний порядок здійснення; спрямовані на об'єктивацію функцій сучасної держави Україна у правових актах. На цій основі сформульовано визначення поняття правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна.

За значущістю правової діяльності та особливостями її змісту виокремлено правотворчу, інтерпретаційно-правову, правозастосовну форми реалізації функцій сучасної держави Україна, які й забезпечують цілісність процесу реалізації функцій сучасної держави Україна.

4. Виявлено й охарактеризовано основні властивості правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна, зокрема: вона є різновидом правових форм реалізації функцій держави; її змістом є правотворча діяльність; характеризується видовими особливостями змісту; здійснюється уповноваженим на правотворчу діяльність суб'єктом; має особливий процедурний порядок, який закріплений у джерелах права; спрямована на об'єктивацію у джерелах права функцій сучасної держави Україна. Сформульовано визначення поняття правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

За видовими особливостями змісту правотворчої діяльності виокремлено різновиди правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна: законотворчу, підзаконну, нормативно-договірну.

В процесі аналізу правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна виявлено відсутність легалізованих понять (правотворча діяльність, законотворча діяльність, підзаконна правотворча діяльність, нормативно-договірна правотворча діяльність, міжнародна нормативно-договірна правотворча діяльність), методики пізнання змісту функцій держави, з точки зору виявлення правотворчого інтересу та їх об'єктивації у нормативно закріпленій формі; чіткості правотворчих повноважень й процедурного порядку їх взаємозв'язку з юридичною формою об'єктивації функцій держави; вичерпних техніко-технологічних вимог до правотворчої діяльності та її результатів і положень про відповідальність уповноважених суб'єктів. Ці проблеми є характерними для всіх різновидів правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

5. З'ясовано, що законотворчій формі реалізації функцій сучасної держави Україна притаманні такі особливості: вона є різновидом правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна; її змістом є законотворча діяльність; вона здійснюється органом законодавчої влади; має особливий процедурний порядок передбачений законом; спрямована на об'єктивацію в законах функцій сучасної держави Україна. Сформульовано визначення поняття законотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

Аналіз законотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна засвідчив безсистемність у законотворчій діяльності, яка призводить до створення великої кількості законів; відсутність відповідальності за реєстрацію законопроектів, які не відповідають встановленим вимогам; низький рівень законотворчої техніки.

Розкрито особливості підзаконної правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна: вона є різновидом правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна; її змістом є підзаконна правотворча діяльність; вона здійснюється уповноваженими на цю діяльність суб'єктами; має особливий процедурний порядок; спрямована на конкретизацію в підзаконних нормативно-правових актах об'єктивованих у законах функцій сучасної держави Україна. Сформульовано визначення поняття підзаконної правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

В процесі аналізу підзаконної правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна виявлено, що відсутній чіткий перелік уповноважених на підзаконну правотворчу діяльність суб'єктів, їх правотворчих повноважень; контроль за здійсненням підзаконної правотворчості; надмірність підзаконних актів й відсутність ієрархії в їх системі.

З'ясовано, що до особливостей нормативно-договірної правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна відносяться такі: вона є різновидом правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна; її змістом є нормативно-договірна правотворча діяльність; вона здійснюється декількома уповноваженими на цю діяльність суб'єктами; їй властивий особливий процедурний порядок здійснення; вона спрямована на об'єктивацію функцій сучасної держави Україна в нормативно-правових договорах. Сформульовано визначення поняття нормативно-договірної правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

Виявлено, що серед різновидів нормативно-договірної правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна використовується лише міжнародна нормативно-договірна, а також охарактеризовані перспективи використання інших видів нормативно-договірної правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

Міжнародній нормативно-договірній правотворчій формі реалізації функцій сучасної держави Україна притаманні такі особливості: вона є різновидом нормативно-договірної правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна; її змістом є міжнародно-договірна правотворча діяльність; здійснюється уповноваженими на цю діяльність суб'єктами; має особливий процедурний порядок; спрямована на об'єктивацію у міжнародних нормативно-правових договорах функцій сучасної держави Україна. На їх основі сформульовано визначення поняття міжнародної нормативно-договірної правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

Аналіз міжнародної нормативно-договірної правотворчої форми реалізації функцій сучасної держави Україна дозволив констатувати відсутність чіткого визначення видів міжнародних договорів та їх місця у вітчизняній

системі джерел права; закріпленого обов'язку щодо наявності в договорах фактичних і юридичних засобів забезпечення національних інтересів.

6. Виявлено й охарактеризовано основні властивості інтерпретаційно-правової форми реалізації функцій сучасної держави Україна, зокрема: вона є різновидом правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна; її змістом є інтерпретаційно-правова діяльність, яка спрямована на формування правил-роз'яснень змісту норм та принципів права формально-обов'язкового характеру; вона здійснюється уповноваженими суб'єктами; їй властивий особливий процедурний порядок; спрямована на формування правил-роз'яснень щодо функцій сучасної держави Україна та їх об'єктивацію в інтерпретаційно-правових актах. Сформульовано визначення поняття інтерпретаційно-правової форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

В процесі аналізу виявлено відсутність легалізованого поняття інтерпретаційно-правової діяльності; технології з офіційного тлумачення; розмежованості конституційних проваджень; чітких повноважень суб'єктів інтерпретаційно-правової діяльності.

7. Удосконалено поняття інтерпретаційно-правових позицій Конституційного Суду України на основі виявлених ознак. З'ясовано, що інтерпретаційно-правові позиції є частиною (мотивувальною чи/та резолютивною) рішення Конституційного Суду України; формуються уповноваженим на інтерпретаційно-правову діяльність Конституційним Судом України; створюються завдяки системі правових аргументів; є основою для формування інтерпретаційно-правового припису, що має формально-обов'язковий характер; забезпечують однотипне розуміння змісту норм Конституції України; об'єктивуються в інтерпретаційно-правових актах Конституційного Суду України. Сформульовано визначення поняття інтерпретаційно-правових позицій Конституційного Суду України.

В процесі аналізу виявлено відсутність легалізованих понять (інтерпретаційно-правового припису, правових позицій); порядку застосування юридичних позицій, які були розвинуті чи конкретизовані, змінені в наступних актах Суду.

8. Виявлено й охарактеризовано основні властивості правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна, зокрема: вона є різновидом правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна; її змістом є правозастосовна діяльність; вона здійснюється уповноваженими на цю діяльність суб'єктами; має особливий процедурний порядок; спрямована на індивідуалізацію та об'єктивацію в правозастосовних актах функцій сучасної держави Україна. Сформульовано визначення поняття правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

За видовими особливостями змісту правозастосовної діяльності у правозастосовній формі реалізації функцій сучасної держави Україна виокремлено виконавчо-регулятивну, правоохоронну, судову та контрольну.

В ході аналізу правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна було виявлено, що і до тепер відсутні легалізовані ідентифікаційні ознаки й поняття як правозастосовної діяльності, загалом, так і

виконавчо-регулятивної, правоохоронної, судової, контрольної її різновидів, індивідуально-правового припису; типові класифікації цієї діяльності; перелік визначеного кола суб'єктів, в тому числі й щодо реалізації функцій сучасної держави Україна; чіткі й вичерпні повноваження, закріплені техніко-технологічні вимоги як до діяльності, так і її результатів; взаємопов'язаність повноважень з процедурним порядком та юридичною формою.

9. З'ясовано, що до особливостей виконавчо-регулятивної форми реалізації функцій сучасної держави Україна відносяться такі: вона є різновидом правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна; її змістом є виконавчо-регулятивна правозастосовна діяльність, яка спрямована на створення належних умов для впорядкування суспільних відносин шляхом виконання нормативно-правових приписів, завдяки їх індивідуалізації; здійснюється уповноваженими на цю діяльність суб'єктами; має особливий процедурний порядок; спрямована на об'єктивацію функцій сучасної держави Україна в правозастосовних актах. На цій підставі сформульовано визначення поняття виконавчо-регулятивної правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

В ході аналізу виконавчо-регулятивної форми реалізації функцій сучасної держави Україна виявлено відсутність переліку суб'єктів уповноважених на реалізацію функцій держави та їх чітких й вичерпних повноважень; персональної відповідальності за неналежне виконання та невиконання повноважень; відсутність розмежованості сфер реалізації функцій сучасної держави Україна між державними й недержавними суб'єктами.

Розкрито особливості правоохоронної правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна, зокрема: вона є різновидом правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна; її змістом є правоохоронна діяльність, яка спрямована на досягнення належного правопорядку шляхом протидії неправомірній поведінці та захисту інтересів учасників суспільних відносин; здійснюється уповноваженими на цю діяльність суб'єктами; має особливий процедурний порядок здійснення; спрямована на об'єктивацію індивідуально-правових приписів у правозастосовних актах, що забезпечують належну реалізацію функцій сучасної держави Україна. На основі цього сформульовано визначення поняття правоохоронної правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

В ході дослідження правоохоронної правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна виявлено відсутність легалізованої конструкції правоохоронної правозастосовної діяльності; чіткого розмежування повноважень суб'єктів; взаємозв'язаності повноважень з процедурним порядком і об'єктивацією в правозастосовних актів; належної процедури притягнення до відповідальності за невиконання повноважень та інші.

З'ясовано особливості судової правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна. До них відносяться такі: вона є різновидом правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна; її змістом є судова діяльність, яка спрямована на здійснення правосуддя шляхом розгляду та вирішення справи по суті; здійснюється уповноваженими на цю

діяльність суб'єктом – суддями; має особливий процедурний порядок здійснення; спрямована на створення й об'єктивацію індивідуально-правових приписів в судових рішеннях, що забезпечують належну реалізацію функцій сучасної держави Україна. На їх основі сформульовано визначення поняття судової правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

В процесі аналізу судової правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна виявлено недостатність визначеності повноважень судді, в тому числі й щодо формування, вмотивованості судових рішень; застосування вузького кола засобів юридичної аргументації.

Розкрито особливості контрольної правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна, зокрема: вона є різновидом правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна; її змістом є контрольна правозастосовна діяльність, яка спрямована на виявлення відповідності діяльності підконтрольного суб'єкта визначеним у джерелах права параметрам; здійснюється уповноваженими на цю діяльність суб'єктами; має особливий процедурний порядок здійснення; спрямована на формування та об'єктивацію індивідуально-правових приписів рекомендаційного характеру у правозастосовних актах, що забезпечують належну реалізацію функцій сучасної держави Україна. На цій основі сформульовано визначення поняття контрольної правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

В ході аналізу контрольної правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна виявлено відсутність переліку кола суб'єктів з чіткими повноваженнями; прозорих процедур здійснення контролю; взаємодії й координації, як між собою, так і з міжнародними суб'єктами; методики здійснення контрольної діяльності та інше.

10. В ході аналізу правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна, зокрема правотворчої, інтерпретаційно-правової, правозастосовної та їх різновидів з'ясовано, що необхідним засобом виявлення їх проблем є постійний їх моніторинг.

В роботі обґрунтовано особливості моніторингу правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна: його мету – встановлення їх реального стану, забезпеченості цілісності процесу та створення умов для реалізації функцій сучасної держави Україна; завдання – встановлення їх відповідності ідентифікаційним ознакам цих форм; забезпеченості цілісності процесу та створення умов для реалізації функцій сучасної держави Україна; виявлення проблем у цій сфері; формування пропозицій щодо їх розв'язання і шляхів удосконалення правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна; об'єкт – правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна; суб'єкт – уповноважені державні чи/та недержавні суб'єкти; моніторингова діяльність повинна здійснюватися відповідно до чіткого процедурного порядку, з використанням системи відповідних засобів, які можуть мати особливості пов'язані з видами правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна; його результати мають формуватися у письмових та електронних документах, форма яких закріплюється в регламентарних актах.

Сформульовано визначення поняття моніторингу правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна.

За особливостями змісту правової діяльності виокремлено моніторинг правотворчої, інтерпретаційно-правової, правозастосовної форм реалізації функцій сучасної держави Україна, який дозволив виявити проблеми правотворчої, інтерпретаційно-правової, правозастосовної форм реалізації функцій сучасної держави Україна й запропонувати основні правові засоби їх розв'язання в процесі реформування.

11. Сформовано основні концептуальні положення щодо правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна як цілісного процесу в контексті трансформації суспільства, які є необхідними для поглибленого дослідження цієї проблематики та розв'язання практичних проблем державотворення відповідно до сучасних змін:

- правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна покликані забезпечити цілісний процес їх здійснення уповноваженими суб'єктами правовими засобами;

- визначальною для цього має бути конструкція, яка містить такі складові: сучасна держава Україна – це соціальна публічна інституція, яка забезпечує цілісність, управління та розвиток суспільства в процесі реалізації її функцій; метою сучасної держави Україна є забезпечення цілісності, управління і розвитку суспільства; її обумовлює модель – демократична, правова, соціальна держава; для досягнення мети створюються система державних органів, підприємств, установ (уповноважених суб'єктів), які повинні здійснювати обумовлені метою завдання в процесі реалізації функцій за допомогою системи правових засобів; мета обумовлює завдання сучасної держави Україна – питання які потребують розв'язання в процесі реалізації функцій держави; вони закріплюються, насамперед, в Конституції України; завдання обумовлюють функції сучасної держави Україна – найбільш доцільний обсяг діяльності держави, що спрямована на розв'язання її завдань; їх реалізація, тобто здійснення правомірної фактичної діяльності держави, що спрямована на розв'язання завдань, покладається на уповноважених суб'єктів через надані їм повноваження й у визначеній державою правовій формі;

- правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна є способом їх здійснення уповноваженими на правову діяльність суб'єктами, що спрямований на об'єктивацію функцій сучасної держави Україна у правових актах;

- за значущістю правової діяльності та особливостями її змісту серед правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна виокремлено правотворчу, інтерпретаційно-правову, правозастосовну форми, які й забезпечують цілісність процесу реалізації функцій сучасної держави Україна;

- правотворча форма реалізації функцій сучасної держави Україна це діяльність правотворчих суб'єктів, що спрямована на об'єктивацію у джерелах права функцій сучасної держави Україна;

- за видовими особливостями змісту правотворчої діяльності така форма в Україні поділяється на: законотворчу – діяльність органу законодавчої влади,

що спрямована на об'єктивацію у законах функцій сучасної держави Україна; підзаконну – діяльність правотворчих суб'єктів, що спрямована на конкретизацію в підзаконних нормативно-правових актах об'єктивованих у законах функцій сучасної держави Україна; нормативно-договірну – діяльність декількох уповноважених суб'єктів, що спрямована на об'єктивацію функцій сучасної держави Україна в нормативно-правових договорах. Для України це, насамперед, діяльність уповноважених суб'єктів міжнародного права, що спрямована на об'єктивацію у міжнародних нормативно-правових договорах функцій сучасної держави Україна;

– інтерпретаційно-правова форма спрямована на створення, в разі необхідності, правил-роз'яснень щодо функцій сучасної держави Україна та їх об'єктивацію в інтерпретаційно-правових актах;

– важливу роль в процесі офіційного тлумачення норм Конституції та створення правил-роз'яснень відіграють інтерпретаційно-правові позиції Конституційного Суду України – об'єктивно аргументовані інтерпретаційно-правові приписи, що мають формально-обов'язковий характер і забезпечують однотипне розуміння змісту норм Конституції України.

– правозастосовна форма реалізації функцій сучасної держави Україна – це діяльність уповноважених суб'єктів, що спрямована на створення актів застосування права, в яких конкретизуються нормативно-правові приписи щодо функцій сучасної держави Україна;

– за видовими особливостями змісту цієї діяльності така форма в Україні поділяється на: виконавчо-регулятивну, що спрямована на виконання нормативно-правових приписів шляхом їх індивідуалізації функцій сучасної держави Україна у правозастосовних актах з метою створення належних умов для упорядкування суспільних відносин; правоохоронну, що спрямована на досягнення належного правопорядку шляхом протидії неправомірній поведінці через об'єктивацію індивідуально-правових приписів у правозастосовних актах, які забезпечують здійснення функцій сучасної держави Україна; судову, що спрямована на здійснення правосуддя шляхом розгляду і вирішення справи по суті, індивідуалізацію та об'єктивацію функцій сучасної держави Україна в судових рішеннях; контрольну, що спрямована на виявлення відповідності діяльності підконтрольного суб'єкта визначеним у джерелах права параметрам через об'єктивацію індивідуально-правових приписів у правозастосовних актах, які забезпечують належне здійснення функцій сучасної держави Україна;

– правотворча, інтерпретаційно-правова, правозастосовна форми реалізації функцій сучасної держави Україна, загалом забезпечують цілісність процесу їх реалізації;

– значимим для цілісності й ефективності цього процесу є моніторинг правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна – діяльність уповноважених суб'єктів, що здійснюється за допомогою засобів спостереження, аналізу, оцінки і спрямована на виявлення їх реального стану та вдосконалення; доцільним є проведення постійного моніторингу правотворчої, інтерпретаційно-правової, правозастосовної форм, що дозволяє виявляти їх

проблеми та запропонувати основні правові засоби їх розв'язання, реформування, а можливо і трансформації.

12. За результатами цього дослідження запропоновано низку правових засобів розв'язання виявлених в процесі здійснення правотворчої, інтерпретаційно-правової, правозастосовної форм реалізації функцій сучасної держави Україна проблем та розроблено пропозиції щодо їх вдосконалення, зокрема:

- закріпити при розробці проекту Закону України «Про джерела права України: поняття правотворчої діяльності, законотворчої, підзаконної, нормативно-договірної та інших; поняття джерел права їх різновидів; їх місце та взаємозв'язки у національній системі джерел права; повноваження правотворчих суб'єктів; техніко-технологічні вимоги як до діяльності, так і її результатів; процедури їх прийняття; контроль за здійсненням цієї діяльності;

- узгодити положення п. 2., п. 3 ч. 2 ст. 94 відповідно до ч. 2 ст. 92 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 № 1861-VI; доповнити його нормативними приписами про відповідальність суб'єктів за реєстрацію законопроектів, які не відповідають встановленим вимогам;

- внести доповнення до Закону України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 № 1906-IV, зокрема в частині легалізації понять міжнародної нормативно-договірної діяльності; обов'язків суб'єктів міжнародної нормативно-договірної правотворчості щодо формування та фіксації у міжнародних нормативно-правових договорах юридичних засобів забезпечення національних інтересів;

- рекомендувати Міністерству юстиції України створити цілісну програму навчання осіб, які здійснюють правотворчу діяльність; розробити кваліфікаційні вимоги до таких осіб; сформулювати методичку виявлення правотворчого інтересу, зокрема в контексті функцій сучасної держави Україна та їх об'єктивації у джерелах права;

- закріпити в Законі України «Про Конституційний Суд України» від 13.07.2017 р. № 2136-VIII поняття «інтерпретаційно-правова діяльність Конституційного Суду України»; внести доповнення до ст. 11, зокрема в частині щодо знань і вмінь в сфері конституційного права й процесу, володіння способами й засобами юридичної техніки, зокрема і правотлумачної техніки; в Регламенті Конституційного Суду України – технологію інтерпретаційно-правової діяльності, яка має містити такі складові: встановлення обставин, що зумовили правотлумачення на етапі з'ясування змісту норми права; виявлення найбільш доцільного способу тлумачення чи їх сукупності й аргументування такого вибору; з'ясування змісту норми чи принципу права завдяки обраному способу тлумачення; встановлення змісту волі законодавця, відповідності вимогам логіки, мови, зв'язаності з іншими нормами в межах чинної системи, необхідних правових засобів; формування інтерпретаційно-правового припису (правила-роз'яснення змісту норми права) на етапі роз'яснення; встановлення його відповідності чинній системі права; об'єктивування в інтерпретаційно-правових актах;

– внести зміни до ст. 92 Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13.07.2017 р. № 2136-VIII, в частині заміни терміну «юридична позиція» на термін «інтерпретаційно-правова позиція Конституційного Суду України»; легалізувати поняття інтерпретаційно-правової позиції Конституційного Суду України» як об'єктивно аргументованих інтерпретаційно-правових приписів, що мають формально-обов'язковий характер і забезпечують однотипне розуміння змісту норм Конституції України; закріпити порядок формування і застосування інтерпретаційно-правових позицій Конституційного Суду України, зокрема й тих, які були розвинуті чи конкретизовані, змінені в наступних актах Суду;

– внести зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» в частині надання повноважень Верховному Суду щодо офіційного тлумачення законів; чіткого й вичерпного визначення повноважень суддів, зокрема й щодо вмотивованості судових рішень, використання засобів правової аргументації;

– внести доповнення до чинних джерел права щодо легалізації понять правозастосовної діяльності, виконавчо-регулятивної, правоохоронної, судової, контрольної; закріплення переліку суб'єктів уповноважених на ці види діяльності; техніко-технологічних вимог як до діяльності, так і її результату; закріплення положення про методичку здійснення контрольної діяльності; прозорих процедур здійснення контролю, взаємодії й координації суб'єктів контрольної діяльності як між собою, так і з міжнародними суб'єктами; встановлення підстав відповідальності за неналежне виконання чи невиконання повноважень;

– активізувати наукові дослідження цієї проблематики з метою формування сталої теорії правових форм реалізації функцій сучасної держави; поняттєво-категоріального апарату, який би відповідав сучасним реаліям.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографія

1. Мельничук С.М. Правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна: загальнотеоретична характеристика. Монографія. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2018. 346 с.

Рецензії:

Марцеляк О.В. Рецензія на монографію С.М. Мельничук «Правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна: загальнотеоретична характеристика». *Право і суспільство*. № 5. 2018. С. 226-227.

Головко О.М. Рецензія на монографію Мельничук С.М. «Правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна: загальнотеоретична характеристика», м. Івано-Франківськ, 2018. 436 с. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Право»*. № 26. 2019. С. 184.

Статті у фахових вітчизняних наукових виданнях

2. Глазунова С.М. (Мельничук С.М.) Система суб'єктів і учасників правотворчої політики в Україні. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. Івано-Франківськ, 2012. № 6. С. 108-112.

3. Глазунова С.М. (Мельничук С.М.) Сутність та основні принципи правотворчої політики в Україні. *Вісник Харківського нац. у-т ім. В.Н. Каразіна. Серія право*. 2012. № 1028. С. 45-47.

4. Глазунова С.М. (Мельничук С.М.) Правотворчість в Україні: проблеми та перспективи. *Правова держава*. 2013. № 16. С. 44-47.

5. Глазунова С.М. (Мельничук С.М.) Основні напрями правотворчості в умовах євроінтеграції. *Правова інформатика*. 2013. № 2 (38). С. 59-63.

6. Глазунова С.М. (Мельничук С.М.) Інформаційна функція сучасної держави. *Інформація і право*. 2014. № 2 (11). С. 117-121.

7. Мельничук С.М. Правозастосовна форма здійснення функцій держави та публічне адміністрування: взаємозв'язок змісту правових категорій. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право*. Вип. 35. Ч. 1. Т. 1. 2015. № 35. С. 36-39.

8. Мельничук С.М. Правоохоронно-правозастосовна діяльність здійснення функцій держави: проблеми сучасного розуміння. *Інформація і право*. 2015. № 2 (14). С. 152-160.

9. Мельничук С.М. Правозастосовна форма правової діяльності здійснення функцій держави. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2015. № 3(70). С. 37-43.

10. Мельничук С.М. Поняття судового правозастосування як правової форми здійснення функцій держави. *Право і Безпека*. 2015. № 3 (58). С. 42-46.

11. Мельничук С.М. Офіційне тлумачення чи інтерпретаційна правотворчість: дискусійні питання теорії та практики. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук*. 2015. № 5. С. 15-20.

12. Мельничук С.М. Особливості інтерпретаційної форми правотворчої діяльності. *Юридична наука*. 2015. № 11 (53). С. 43-49.

13. Мельничук С.М. Правові позиції в актах інтерпретаційної форми правотворчої діяльності. *Слово Національної школи суддів України*. 2016. № 1 (14). С. 42-48.

14. Мельничук С.М. Законодавча діяльність як правова форма здійснення функцій держави. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2016. № 6. С. 20-25.

15. Мельничук С.М. Правотворча діяльність – провідна правова форма здійснення функцій держави: теоретико-прикладний аспект. *Інформація і право*. 2016. № 1 (16). С. 5-11.

16. Мельничук С.М. Контрольно-наглядова форма правозастосовної діяльності: особливості теоретичного розуміння. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2016. № 7. С. 62-68.

17. Мельничук С.М. Роль моніторингу у процесі вдосконалення правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна. *Право і суспільство*. № 5. 2018. С. 29-33.

18. Мельничук С.М. Контрольна форма реалізації функцій сучасної держави Україна: теоретичні питання. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 3. 2018. С. 3-6.

19. Мельничук С.М. Нормативно-договірна форма реалізації функцій сучасної держави Україна. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. Том 29 (68). № 6. 2018. С. 12-17.

20. Мельничук С.М. Інтерпретаційно-правова форма реалізації функцій сучасної держави Україна. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 6. 2018. С. 41-44.

Наукові статті у зарубіжних наукових виданнях

21. Глазунова С.Н. (Мельничук С.Н.) Развитие теории функций государства (период до начала XX века). *Закон и жизнь*. 2013. № 10/3. С. 28-32.

22. Глазунова С.Н. (Мельничук С.Н.) Понимание теории функций государства советского периода: историко-правовой аспект. *Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук*. 2014. № 01 (60). С. 53-57.

23. Мельничук С.Н. Формы осуществления функций государства: теоретико-прикладные проблемы определения понятия. *Альманах современной науки и образования*. 2015. № 10. С. 92-95.

24. Мельничук С.Н. Проблемные вопросы классификации форм осуществления функций государства. *Альманах современной науки и образования*. 2015. № 11. С. 58-60.

25. Мельничук С.Н. Подзаконная правотворческая форма реализации функций современного государства Украина. *Закон и жизнь*. 2019. № 2. С. 82-88.

Опубліковані праці апробаційного характеру

26. Глазунова С.М. (Мельничук С.М.) Правотворча політика як фактор удосконалення виборчого законодавства. *Вдосконалення виборчого законодавства в Україні: проблеми та перспективи*: матеріали наук.-практ. конф. Івано-Франківський університет права імені Короля Данила Галицького. Івано-Франківськ, 2012. С. 16-23.

27. Глазунова С.М. (Мельничук С.М.) Роль правил законодавчої техніки в ефективності правового регулювання суспільних відносин (на прикладі Закону України «Про статус гірських населених пунктів в Україні»). *Наука та освіта 21 століття*: матеріали звітної наук.-практ. конф. викладачів та студентів університету (м. Івано-Франківськ, 24 травня 2012 р.). Івано-Франківськ, 2012. С. 94-96.

28. Глазунова С.М. (Мельничук С.М.) Вплив інтеграційних процесів на функції сучасної держави. *Актуальні питання права та правової держави: наукова дискусія: матеріали Міжнародної юридичної науково-практичної конференції «Актуальна юриспруденція»* (Київ, 11 грудня 2013 р.). К., 2013. С. 24-26.

29. Мельничук С.М. Функції сучасної держави: проблеми класифікації. *Особливості формування законодавства України: філософсько-правові, історичні та прикладні аспекти: матеріали всеукраїнської наук.-практ. конф* (м. Івано-Франківськ, 6 березня 2014 р.). Івано-Франківськ, 2014. С. 91-94.

30. Мельничук С.М. Принципи правоохоронної правозастосовної діяльності здійснення функцій держави: проблеми виокремлення. *Юридична наука та практика: виклики сучасності: матеріали Міжнародної юридичної науково-практичної конференції «Актуальна юриспруденція»* (Київ, 17 вересня 2015 р.). К.: «Центр учбової літератури», 2015. С. 46-49.

31. Мельничук С.М. Реалізація функцій держави у сфері захисту прав людини. *Українство: динаміка сенсів і вимірів національного буття* :матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Кривий Ріг, 9 листопада 2018 р.). Кривий Ріг, 2018. С. 273-276.

32. Мельничук С.М. Природа виконавчо-регулятивної форми реалізації функцій сучасної держави Україна. *Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (Харків, 16-17 листопада 2018 року). Харків: ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2018. Ч. 2. С. 26-28.

33. Мельничук С.М. До питання про співвідношення реформування та трансформації правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна. *Правові системи суспільства: сучасні проблеми та перспективи розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (Львів, 16-17 листопада 2018 р.). Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2018. Ч. 1. С. 15-17.

34. Мельничук С.М. Проблемні питання здійснення судової правозастосовної форми реалізації функцій сучасної держави Україна. *Новітні тенденції сучасної юридичної науки: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (Дніпро, 30 листопада-1 грудня 2018 р.). Дніпро: ГО «Правовий світ», 2018. Ч. 1. С. 16-18.

35. Мельничук С.М. Концептуальні підходи, методи та засоби пізнання в дослідженні правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна. *«Держава і право в умовах глобалізації: реалії та перспективи»*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 1-2 лютого 2019 р.). Дніпро: ГО «Правовий світ», 2019. С. 8-11.

АНОТАЦІЯ

Мельничук С.М. Правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2019.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню основних концептуальних положень щодо правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна як цілісного процесу. З метою належного аналізу правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна оновлено поняттєво-категоріальний апарат відповідно сучасним реаліям, сформована пізнавальна конструкція, яка дозволила дослідити правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна як цілісний процес в контексті трансформації суспільства. Обґрунтовано акцентується увага на тому, що Україна формується як демократична, правова, соціальна держава, для створення якої важливим є реалізація її функцій в правових формах. Аргументовано необхідність здійснення постійного моніторингу правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна, зокрема правотворчої, інтерпретаційно-правової, правозастосовної, який дозволяє виявити проблеми їх здійснення та запропонувати основні засоби розв'язання. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення правових форм реалізації функцій сучасної держави Україна в процесі їх реформування.

Ключові слова: сучасна держава Україна, функції сучасної держави Україна, правова форма реалізації функцій сучасної держави Україна, правотворча форма реалізації функцій сучасної держави Україна, інтерпретаційно-правова форма реалізації функцій сучасної держави Україна, правозастосовна форма реалізації функцій сучасної держави Україна, моніторинг правової форми реалізації функцій сучасної держави Україна.

АННОТАЦИЯ

Мельничук С.М. Правовые формы реализации функций современного государства Украина. – *На правах рукописи.*

Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук по специальности 12.00.01 – теория и история государства и права; история политических и правовых учений. – Национальная академия внутренних дел, Киев, 2019.

Диссертация посвящена обоснованию основных концептуальных положений относительно правовых форм реализации функций современного государства Украина. С целью надлежащего анализа правовых форм реализации функций современного государства Украина обновлено понятийно-категориальный аппарат отвечающий современным реалиям и сформирована познавательная конструкция, позволившая исследовать правовые формы реализации функций современного государства Украина как целостный

процесс в контексте трансформации общества. В ней обосновано и акцентировано внимание на том, что Украина формируется как демократическое, правовое, социальное государство, для создания которого важным является реализация его функций в правовых формах. Обоснована необходимость осуществления постоянного мониторинга правовых форм реализации функций современного государства Украина, в частности правотворческой, интерпретационно-правовой, правоприменительной, который позволяет выявить проблемы их осуществления и предложить основные средства решения. Разработаны предложения по совершенствованию правовых форм реализации функций современного государства Украина в процессе их реформирования.

Ключевые слова: современное государство Украина, функции современного государства Украина, правовая форма реализации функций современного государства Украина, правотворческая форма реализации функций современного государства Украина, интерпретационно-правовая форма реализации функций современного государства Украина, правоприменительная форма реализации функций современного государства Украина, мониторинг правовой формы реализации функций современного государства Украина.

SUMMARY

Melnychuk, S. M. The Legal Forms of Executing the Functions of the Modern State of Ukraine. – Manuscript.

The dissertation on Doctor of Sciences in Law, specialty 12.00.01 – the theory and history of state and law; the history of political and legal sciences. – The National Academy of Internal Affairs, Kyiv, 2019.

The dissertation is devoted to the substantiation of conceptual provisions of the legal forms of executing the functions of the modern state of Ukraine. The paper analyzes the studies on the legal forms of executing the functions of the modern state of Ukraine provided in foreign and Ukrainian legal literature. It states that a comprehensive theory of the legal forms of executing the functions of the modern state of Ukraine has not yet been developed. The question of the legal forms of executing the functions of the modern state of Ukraine as a whole ensuring the accomplishment of the objectives of the state of Ukraine by legal means also remains insufficiently studied. In order to properly analyze the legal forms of executing the functions of the modern state of Ukraine a cognitive model for studying the legal forms of executing the functions of the modern state of Ukraine as a whole is developed. The study defines the main features of a legal form of executing the functions of the modern state of Ukraine. On the basis of it, the definition of a legal form of executing the functions of the modern state of Ukraine is formulated as a means of their execution by legally authorized entities (the state authorities, enterprises, and institutions). According to the significance of legal activity and its specific features, the law-making, law-interpreting, and law-enforcing forms of

executing the functions of the modern state of Ukraine are defined, which ensure the integrity of the process of executing the functions of the modern state of Ukraine.

The paper also defines the features of the law-making form of executing the functions of the modern state of Ukraine. On the basis of it, the law-making form of executing the functions of the modern state of Ukraine is defined as the activity of legally authorized entities aimed at objectifying the functions of the modern state of Ukraine in the sources of law. According to the subtype-specific features of law-making activity, the law-making, by-law-making, and regulatory-contractual law-making forms of executing the functions of the modern state of Ukraine are defined. The study elaborates on the specific features of the law-making, by-law-making, and regulatory-contractual law-making forms of executing the functions of the modern state of Ukraine.

The characteristic features of the law-interpreting form of executing the functions of the modern state of Ukraine are singled out. On the basis of these features, the definition of the law-interpreting form of executing the functions of the modern state of Ukraine is formulated as the activity of legally authorized entities aimed at formulating rules for explicating the functions of the modern state of Ukraine and their objectification in law-interpreting acts.

The paper defines the characteristic features of the law-enforcing form of executing the functions of the modern state of Ukraine. The definition of the law-enforcing form of executing the functions of the modern state of Ukraine is formulated as the activity of legally authorized entities aimed at making law-enforcing acts specifying rules and regulations on the functions of the modern state of Ukraine. According to the subtype-specific features of law-enforcing activity, the executive-regulatory, law-protecting, judicial, and controlling types of the law-enforcing form of executing the functions of the modern state of Ukraine are singled out. The study specifies the specific features of the executive-regulatory, law-protecting, judicial, and controlling forms of executing the functions of the modern state of Ukraine.

The study outlines the reasons for the necessity of constant monitoring to detect the problems of the legal forms of executing the functions of the modern state of Ukraine. The definition of the monitoring of the legal forms of executing the functions of the modern state of Ukraine is formulated as the activity of legally authorized entities, realized by means of observation, analysis, and evaluation, aimed at determining the real state of the legal forms of executing the functions of the modern state of Ukraine and their improvement.

According to the specific features of legal activity, the paper distinguishes between the monitoring of law-making, law-interpreting, and law-enforcing forms of executing the functions of the modern state of Ukraine, which allowed to define the problems of the law-making, law-interpreting, and law-enforcing forms of executing the functions of the modern state of Ukraine and suggest the ways of their solution in the process of their amendment. The proposals for improving the legal forms of executing the functions of the modern state of Ukraine are made. The paper develops the principal conceptual framework for the legal forms of executing the functions of the modern state of Ukraine. All the above-mentioned statements and conclusions are

important not only from the point of view of legal science, but also legal practice, especially in the context of the reformation of the modern state of Ukraine.

Keywords: the modern state of Ukraine, the functions of the modern state of Ukraine, the legal forms of executing the functions of the modern state of Ukraine, the law-making form of executing the functions of the modern state of Ukraine, the law-interpreting form of executing the functions of the modern state of Ukraine, the law-enforcing form of executing the functions of the modern state of Ukraine, the monitoring of the legal forms of executing the functions of the modern state of Ukraine.